**ANDIJON DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI
IJTIMOIY GUMANITAR FANLAR, PEDAGOGIKA VA
PSIXOLOGIYA KAFEDRASI**

GLOBALLASHUV JARAYONIDA FAN VA TA'LIM MUAMMOLARI VA YECHIMLARI MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

Andijon

Universal International Scientific Journal

UNIVERSAL

XALQARO ILMIY JURNALI
MAXSUS SONI
2024-YIL, IYUN

2024-yil 5-iyun kuni Andijon davlat chet tillari instituti hamda "UNIVERSAL" xalqaro ilmiy jurnali hamkorligida, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar Vazirligining 2024-yil 18-yanvardagi 16-son buyrug'i ijrosini ta`minlash maqsadida **"Globallashuv jarayonida fan va ta'lim muammolari va yechimlari"** mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari asosida tayyorlandi.

© "Universal" xalqaro ilmiy jurnali
© Andijon davlat chet tillari instituti
© Mualliflar

0275
37.014:005.44(08)
Universal o'nlik klassifikasiya (UO'K) indeksi

www.universaljurnal.uz

O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ANDIJON DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI
IJTIMOIY GUMANITAR FANLAR, PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA KAFEDRASI

“GLOBALLASHUV JARAYONIDA FAN VA TA’LIM MUAMMOLARI VA YECHIMLARI” MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI TO’PLAMI

2024-yil 5-iyun

«ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РИШЕНИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
5 июня 2024 г.

MATERIALS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL COLLECTION OF CONFERENCE TITLED "PROBLEMS OF SCIENCE AND EDUCATION IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION AND SOLUTIONS"

June 5, 2024

Andijon 2024

Ushbu to‘plam Andijon davlat chet tillari instituti rektorining 2024 yil 1-may 04/22 son buyrug‘iga asosan Andijon davlat chet tillari institutida 2024 yil 5 iyun kunlari Xalqaro miqyosida ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasiga kiritilgan “Globallashuv jarayonida fan va ta’lim muammolari va yechimlari” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tayyorlandi. Maqolalarda keltirilgan statistik ma’lumotlar, ilmiy-nazariy faktlarning ishonchliligi, imloviy va stilistik xatoliklar uchun mualliflar o‘zi javobgar.

To‘plam Andijon davlat chet tillari institute Kengashining 2024 yil 10 - iyun № 10-sonli Qarori bilan nashrga tavsiya etildi.

Ma’sul muharrir: p.f.n. dotsent A.Yu.Teshaboev

Tahrir hay’ati:

Dilshodbek Rustamov	Andijon davlat chet tillari instituti rektori, professor.
Muzaffar Kurbanov	Andijon davlat chet tillari instituti, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori.
Botirjon Ahmedov	Andijon davlat chet tillari institutining Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektori
Qobuljon Nasritdinov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi dotsenti
Nargizaxon Kasimova	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi dotsenti
Maxliyo Mirzakarimova	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi dotsenti
Muxayyo Ishannova	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi katta o‘qituvchisi
Ali Ashuraliyev	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Zoxid Madaminov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Soxiba Sirojiddinov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Ra’no Aliyeva	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Gulbaxor Toxtasunova	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Dima Umnov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Baxrom Turg’unov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Gulfira Dumarova	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
Jaxongir Xolmurodov	Andijon davlat chet tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlari, pedagogika va psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

A.Gmitrovichning ta'kidlashicha [2003], tadqiqotda qatnashgan 1663 nafar oʻsmir larning 31 foizida oʻz joniga qasd qilish fikri borligini va 8 foizi oʻz joniga qasd qilishga uringanliklarini tan olishgan.

Foydalanilganadabiyotlar:

1. Н.Тайлоқов. Вояга етмаганларга ўртасида суицид ҳолатларини олдини олиш. Методик қўлланма. Тошкент 2017
2. Х.Рухиева. Вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар ва суицид ҳолатлари профилактикаси. Ўқув қўлланма. Тошкент 2021
3. ЛомброзоЧ.Гениальностьипомешательство.–М.,1995–С. 275
4. КапитанскийА.,ЛитвинВ.Искусствокриминальнойтатуировки/ TheArt ofCriminalTattoo.Логос.1998.35с.
5. З.С.Элов. ДЕВИАНТ ХУЛҚ-АТВОРЛИ ЎСМИРЛАРДА КУЗАТИЛАДИГАН ПСИХОЛОГИК ЎЗГАРИШЛАРНИНГ ЁШ БИЛАН БОҒЛИК ХУСУСИЯТЛАРИ (Вояга етмаганларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш маркази тарбияланувчилари мисолида). PEDAGOGIK MAHORAT 2022 №6 1 (№), 72-75
6. З.С.Элов. Қадимги халқлар урф-одатлари ва ривожланган жамиятда ўз жонига қасд қилишнинг ижтимоий психологик сабаблари. Тарих ва бугун (қадимги халқлар урф – одатлари ва бугунги замон). Жамият ва инновациялар. Тошкент. (10) 2021
7. З.С.Элов. Суицид – ўз жонига қасд қилиш ижтимоий психологик муаммо сифатида. CONFERENCE ON SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCH. 2021
8. З.С.Элов. Замонавий жамиятда суицид (ўз жонига қасд қилиш) муаммолари. Eurasian journal of Law, Finance and Applied Sciences 1 (2(2021): EJLFAS), 26-28
9. Z.S.Elov. PSYCHOLOGICAL INFLUENCE OF SPEECH DISORDERS AND THE CAUSES THAT CAUSE THEM ON THE CHILD'S PSYCHE. AcademiciaGlobe: InderscienceResearch 1 (VOLUME 3, ISSUE 1, JANUARY-2022
10. З.С.Элов.ДЕВИАНТ ХУЛҚ-АТВОРЛИ ЎСМИРЛАР ОРАСИДА СУИЦИДАЛ АҲЛОҚ ТУШУНЧАСИ ВА ИЛМИЙ ТАҲЛИЛЛАР. Педагогик ва психологик тадқиқотлар. 2023 №1 170-178
11. З.С.Элов. ДЕВИАНТ ХУЛҚ-АТВОРЛИ ЎСМИРЛАРДА КУЗАТИЛАДИГАН ПСИХОЛОГИК ЎЗГАРИШЛАРНИНГ ЁШ БИЛАН БОҒЛИК ХУСУСИЯТЛАРИ (Вояга етмаганларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш маркази тарбияланувчилари мисолида) PEDAGOGIK MAHORAT 2022 №6 72-75
12. Z.S.Elov. OʻSMIRLIK DAVRIDA SHAXS XULQ–ATVORIDA KUZATILADIGAN REAKSIYALARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. PSIXOLOGIYA ILMIY JURNAL 1 (1, 2022), 27-29
13. З.Элов., Я.СаминжоновЎСМИРЛАР ОРАСИДА ЎЗ ЖОНИГА ҚАСД ҚИЛИШ ҲОЛАТИ ПСИХОЛОГИК МУАММО СИФАТИДА. Journal of Pedagogical and Psychological Studies. 2024/2/13. 69-78
14. D.Amonova.,Z.Elov. DEVIANT XULQ-ATVORNING PSIXODINAMIK ASPEKTLARI. 2024 Journal of Pedagogical and Psychological Studies 2 (2), 54-58
15. З.Элов. РУҲИЙ-ЖИНСИЙ БУЗИЛИШЛАР ШАХСДА ИЖТИМОИЙ ПСИХОЛОГИК МУАММО СИФАТИДА. 2023. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 43 (43)

16. Z.S.Elov. O‘Z JONIGA QADS QILISH MASALASI JAMIYAT OLDIDA TURGAN MUHIM IJTIMOIY-PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA. 2023 Journal of Pedagogical and Psychological Studies 1 (12), 50-54
17. Z.S.Elov. O'SMIRLAR ORASIDA SUITSIDGA MOYILLIKNI ANIQLASH VA KORREKSIYALSHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. 2023 ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 41 (41)
18. Z.S.Elov. O‘SMIRLIK DAVRI INQOROZLARINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK SABABLARI.2023 ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 35 (35)

SUD VA TERGOV JARAYONIDA PSIXOLOG KOMPETENTLIGINING NAMOYON BO`LISHI

Olimov Laziz Yarashovich. Buxoro davlat universiteti professori, Phd

Zamonaviy psixologiyada sud psixolog ekspertlari ijtimoiy-psixologik kompetentligi namoyon etilishi va rivojalanishi muammosini o‘rganishga qaratilgan ilmiy tadqiqot ishlarini tahlil qilar ekanmiz, ulardagi kasbiy va ijtimoiy-psixologik kompetentlik metodologiyasiga aloqador bo‘lgan ko‘plab psixologik xususiyatlarni nazariy jihatdan izohlashga alohida e’tibor qaratdik. Bir qancha ilmiy adabiyotlarning tahliliga asoslanadigan bo‘lsak, ijtimoiy-psixologik kompetentlikni aniqlashga doir tadqiqotchilar tomonidan turlicha yondashuvlar mavjudligini ko‘ishimiz mumkin.

Ijtimoiy-psixologik kompetentlik jarayoni nafaqat ijtimoiy va tatbiqiy psixologiya, balki ko‘pgina psixologiya fanlarining ham amaliyotda qo‘llanilishida ko‘rishimiz mumkin. Xuddi shunday kategoriya ilmiy adabiyotlarda o‘z ifodasini topgan bo‘lib, kasbiy faoliyat samaradorligiga faqat kompetentlik vositasi sifatidagi ijtimoiy-psixologik samaradorlik mezoni sifatida baholash uchun mukammal darajadagi yagona ilmiy metodologik ishlanma hali qabul qilinmagan.

Sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligini o‘rganish bo‘yicha olib borilgan kuzatishlarimiz va tadqiqot muammosiga aloqador bo‘lgan fundamental adabiyotlar tahlili ijtimoiy-psixologik kompetentlik muammolari bilan shug‘ullanuvchi olimlarning qarashlariga alohida e’tibor qaratishni taqozo etadi.

Sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligi deganda - sud psixolog ekspertining shunday kasbiy faoliyati nazarda tutiladiki, bunda yetarlicha yuqori darajada amaliy kasbiy faoliyat, kasbiy muomalani amalga oshira olishi nazarda tutiladi. Ayni paytda, sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligi uning kasbiy bilim va malakalari, boshqa bir tomondan esa kasbiy pozitsiyasi va psixologik sifatlari mutanosibligi bilan baholanishi mumkin.

O‘zbekistonda oxirgi yillarda sudlov va huquq-tartibot organlari faoliyati samaradorligini oshirish, sud psixolog ekspertlarni tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va ularning kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirish masalalariga alohida e’tibor qaratilib kelinmoqda.

“Sud ekspertizasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunida sud ekspertizasi sohasidagi munosabatlarni tartibga solish borasida muhim vazifalar belgilab berilgan. Bu qonunda ko‘rsatib o‘tilgan bunday muhim vazifalarni bajarishda sud psixolog ekspertlari

ijtimoiy-psixologik kompetentligini takomillashtirishga oid tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan, sud psixolog ekspertlari ijtimoiy-psixologik kompetentligini oshirish, ularning shaxsiy sifatlariga xos boʻgan xususiyatlarni roʻyobga chiqarish, psixokorreksion va rivojlantiruvchi usullar orqali ularning kasbiy faoliyat samaradorligiga bevosita ta’sir etuvchi ijtimoiy-psixologik kompetentlik omillarini shakllantirish dolzarb muammo sifatida qaraladi.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son “2022-2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisida”, 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-son “Oʻzbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta’lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”, 2021-yil 5-iyuldagi PF-6256-son “Oʻzbekiston Respublikasida sud-ekspertlik tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”, 2022-yil 17-martdagi PF-89-son “Fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta’minlash hamda huquqiy xizmat koʻrsatishda adliya organlari va muassasalari faoliyati samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmonlari, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 7-iyundagi 472-sonli “Psixologiya sohasida kadrlarni tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va jamiyatda huquqbuzarliklarning oldini olish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi, 2022-yil 13-dekabrdagi 705-sonli “Sud-ekspertlik faoliyatini tartibga soluvchi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash toʻgʻrisida”gi, 2023-yil 21-fevraldagi 73-sonli “Sud ekspertizasi tadqiqotlarini oʻtkazish tartibi toʻgʻrisidagi namunaviy nizomni tasdiqlash haqida”gi qarori, hamda faoliyatga oid boshqa me’yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan keng koʻlamli strategik chora-tadbirlarni amalga oshirishda psixologlar zimmasiga ulkan vazifalarni yuklaydi.

Ijtimoiy-psixologik kompetentlik jarayoni nafaqat ijtimoiy va tatbiqiy psixologiya, balki koʻpgina psixologiya fanlarining ham amaliyotda qoʻllanilishida koʻrishimiz mumkin. Xuddi shunday kategoriya ilmiy adabiyotlarda oʻz ifodasini topgan boʻlib, kasbiy faoliyat samaradorligiga faqat kompetentlik vositasi sifatidagi ijtimoiy-psixologik samaradorlik mezoni sifatida baholash uchun mukammal darajadagi yagona ilmiy metodologik ishlanma hali qabul qilinmagan.

Sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligini oʻrganish boʻyicha olib borilgan kuzatishlarimiz va tadqiqot muammosiga aloqador boʻlgan fundamental adabiyotlar tahlili ijtimoiy-psixologik kompetentlik muammolari bilan shugʻullanuvchi olimlarning qarashlariga alohida e’tibor qaratishni taqozo etadi.

Sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligi deganda - sud psixolog ekspertining shunday kasbiy faoliyati nazarda tutiladiki, bunda yetarlicha yuqori darajada amaliy kasbiy faoliyat, kasbiy muomalani amalga oshira olishi nazarda tutiladi. Ayni paytda, sud psixolog ekspertining ijtimoiy-psixologik kompetentligi uning kasbiy bilim va malakalari, boshqa bir tomondan esa kasbiy pozitsiyasi va psixologik sifatlari mutanosibligi bilan baholanishi mumkin.

Hozirgi kunda kompetentlik asosan, inson qobiliyati sifatida qaralsa, u holda insonning turli xil qobiliyati va iste’dodi haqida fikr yuritish imkoniyatini beradi. Bunda “qobiliyat” tushunchasi talqiniga turlicha yondashuvlar mavjudligini koʻramiz.

Funksional-genetik yondashuvda qobiliyatni u yoki bu psixik jarayonni amalga oshiruvchi funksional tizimlarning samaradorlik tavsifi sifatida talqin etiladi. Bu holatda shaxs tuzilmasidagi motivatsion, xulq-atvor va kognitiv komponentlarning birlashuvini

aks ettiruvchi “kompetentlik” va “kompetensiya” tushunchalari qobiliyatlar sifatida qaralishi mumkin.

Sud psixologik ekspertiza bugungi kunda yuridik faoliyat amaliyotiga chuqur kirib bormoqda. Sud psixologik ekspertizasining mohiyatini to‘laroq anglash va amaliyotga keng doirada tadbiq etish uchun esa uning shakllanish yo‘lini, tarixiy rivojlanishini bilish talab etiladi.

Sud psixologik ekspertizaga huquqiy holatlarni aniqlash vazifasi yuklanib, faqatgina ko‘rsatmalar haqiqiyliginigina tekshirish emas, balki ularni isbotlash, qonunbuzarlikni sodir etgan shaxs hatti-harakatlarida aybdorlikni aniqlash vositasi sifatida mustahkamligini tekshirish ham kiritilganligini ko‘rishimiz mumkin. Garchi bunga asos bo‘lmasa ham, qandaydir ishonchsizlik haligacha ham oxirigacha bartaraf etilmagan. Aksincha, qonuniy sud ishida mukammallashib borayotgan amaliyotning, o‘sib borayotgan ehtiyojlari sharoitida, zamonaviy psixologiya fanining imkoniyatlariga yetarlicha baho bera olmaslik o‘rinlidir.

Olimlarning jiddiy tadqiqot ishlari (xususan, A.R.Luriya, M.M.Kochenov, A.R.Ratinov, V.L.Vasilev, V.F.Pirojkov, A.V.Dulov, V.F.Yengalichev, S.S.Shipshin va boshqalarning) jinoiy va fuqarolik ishlari bo‘yicha sud jarayonlarining maqsadlariga nisbatan sifatli darajada psixologik vazifalarni qo‘yish va hal etish imkonini beradi.

Sud psixolog ekspertlarining emotsional intellekti bilan ijtimoiy-psixologik kompetentlik ko‘rsatkichlarining ijobiy shakllanayotganligini belgilovchi bir qancha statistik ahamiyatga ega bo‘lgan alomatlar o‘rtasidagi korrelyatsion bog‘liqlikda o‘z aksini topgan. Besh yilgacha ish stajiga ega bo‘lgan sud psixolog ekspertlaridagi bunday ijtimoiy-psixologik imkoniyatning mavjudligi kasbiy faoliyatni to‘g‘ri tashkil qiluvchi omillardan biri sifatida xizmat qiladi. Ular ekspertiza qilinayotganlarning ishga oid ko‘rsatuvlarini (xususan, berayotgan ko‘rsatmalari rostmi, yoki yolg‘onligi, ularning fantaziyaga berilayotganligi yoki yo‘qligi) tinglash va tushunish uchun ortiqcha emotsional kechinmalarga berilish kerak emas, degan xulosaga kelganliklarini anglatadi. Natijada, sud psixolog ekspertlari ekspertiza jarayonida vujudga kelishi mumkin bo‘lgan turli nizoli holatlar va o‘zaro ziddiyatlarni bartaraf etish qobiliyatiga ega bo‘lishni biladilar.

Sud psixolog eksperti ijtimoiy-psixologik kompetentligini tadqiq etishda ularning emotsional intellektiga murojaat qilish juda ham zarur. Aytish mumkinki, sud psixolog ekspertlarining ijtimoiy-psixologik kompetentligi va emotsional intellekti o‘rtasida ijobiy bog‘lanishlar faoliyat jarayonida muhim hisoblanib, barcha mezon bo‘yicha ijtimoiy-psixologik kompetentlik sifatlari bilan emotsional intellekt o‘rtasidagi to‘g‘ri ichki munosabat shakllangan. Bu esa sud psixolog eksperti ijtimoiy-psixologik kompetentligining kasbiy kamolotdagi holatini yanada chuqurroq tushunish imkonini berdi.

Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish bo‘yicha o‘quv modulini amalda qo‘llash natijasida qator samaradorlikka erishildi, sud psixolog eksperti ijtimoiy-psixologik kompetentlik omillariga bog‘liq bo‘lgan kasbiy kompetentlikning yuqori diapazonda ko‘tarilganligini ko‘rsatadi. O‘quv modulida sud psixolog eksperti kasbiy kompetentligini ta’minlovchi sohaga tegishli bo‘lgan me’yoriy hujjatlar bo‘yicha savodxonligi, shuningdek psixodiagnostik ishlarni amalga qo‘llay olishi, sudga oid psixologik ekspertizasi xulosasini sifatli tarzda rasmiylashtirish bo‘yicha bilimdonligini oshirishga erishildi.

Sud psixologik ekspertizasi ishlarida faoliyat olib boradigan ekspertlarning ijtimoiy-psixologik kompetentligi omillarini namoyon etilishi va rivojlanishi masalasini chuqurroq tahlil qilish uchun kelgusida ijtimoiy-psixologik kompetentlikning sud psixolog eksperti sifatidagi faoliyatiga tayyorlik darajasi bilan bog'liqlik tomonlarini tadqiq etish maqsadga muvofiq.

Demak, yuqoridagilarga asoslanib shuni aytish mumkinki, sud psixolog eksperti ijtimoiy-psixologik kompetentligiga tayanch kompetensiyalarini faoliyat jarayonida shakllantirilishi kognitiv, emotsional, xulqiy omillarni o'zaro mutanosib ravishda rivojlanishi faoliyat samadorligini ta'minlashda individual va differensial farqlarga bog'liqligi haqidagi g'oyalarimiz o'z tasdig'ini topdi. Bu borada ijtimoiy-psixologik kompetentlik, eng avvalo, kasbiy faoliyat samaradorligini belgilashga va shaxs barkamolligini ta'minlashga xizmat qilishi aniq.

FOYDALANILGAN ADABIYoTLAR

1. Olimov L.Ya., Maxmudova Z.M. Psixologicheskie mexanizmi deviantnogo povedeniya. Psixologiya XXI veka. Yaroslavl., 2020. –S. 125-127.

2. Olimov L.Ya., Maxmudova Z.M. Stressli vaziyatlarda psixologik himoya mexanizmlari va koping xulq-atvor namoyon bo'lishining ijtimoiy psixologik xususiyatlari. Psixologiya. Uchrediteli: Buxarskiy gosudarstvenniy universitet, 31-38.

3. Olimov L.Ya., Maxmudova Z.M. Stressli vaziyatlarda psixologik himoya mexanizmlari va koping xulq-atvor namoyon bo'lishining ijtimoiy psixologik xususiyatlari: stressli vaziyatlarda psixologik himoya mexanizmlari. Psixologiya ilmiy jurnali. 2020 yil, 4 son 109-115 b.

ДИАЛЕКТИКА ДУХОВНЫХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

Нутфулло Тешаев. кандидат философских наук, доцент

Дехконов Бехзод, студент 4 курса специальности «Национальная идея, духовные основы и юридическое образование» Бухарский государственный университет

Тешаев_nutfullo@mail.ru

Аннотация: В данной статье философски анализируются социально-политические и духовные факторы реформ, проводимых в развитии и укреплении гражданского общества в нашей стране.

Ключевые слова: « гражданское общество», «правовое государство», «институты гражданского общества», «рыночная экономика», «демократизация», «децентрализация», «либерализация».

В настоящее время свержение государственной власти является основной причиной свержения демократического строя в стране. Сегодня существует необходимость дальнейшей демократизации системы связи и связи государства, совершенствования институтов суверенного общества, дальнейшего развития экономики. Существует план по децентрализации системы государственной власти.

MUNDARIJA

So‘z boshi…………………………………………………………………………... 5

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA FANLAR.

D.A. Rustamov. Xorijiy tillarni o'qitishning dolzarb muammolari va yechimlari…… 7
Kurbonov Muzaffar Abdumutalibovich. Globallashuv jarayonida ta’limdagi innovatsiyalar.. 10
Кашкынбаева Загира Кожабергеновна. Проблема развития детей дошкольного возраста…………………………………………………………………………. 13
Имамадин Акселеу Нурболатовна., Кариев Адлет Дюсембаевич формирование каллиграфических навыков в начальной школе: методы, проблемы и влияние На развитие ученика……………………………………………………………… 18
Anna Tatarinceva. Development new innovations and university training…………... 20
Кенжебаева Алима Толеуовна. Технологииинтегрированный подход к обучении……………………………………………………………………………... 23
B.M.Rasulov., M.B.Artikova. Talabalarning o‘quv vaqtidan samarali foydalanishlari yuzasidan ayrim mulohazalar………………………………………………………… 28
Jumaev Ulug‘bek Sattorovich. Tolerantlik – madaniyatlararo muloqot kompetensiyasining ko‘rsatkichi sifatida……………………………………………... 31
Qurbonboev Qilichbek Azimovich. San’at jamiyat ma’naviyatining aks olgan omili.. 36
Axunov Umıdjon Ruzubayevıch. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida jismoniy harakatlar teatrini tadbiq etishning pedagogik shart-sharoitlari................................... 40
Джумаев Жасур Маманазарович. Развитие профориентации и методология в учебном процессе……………………………………………………………………. 45
Axmadjonova Yorqinoy Tojimurodovna., Mamatqulova Dilbar Sattorqul qizi insoniyatga qo’rg’oshin kerakmi yoki yo’q?.. 53
Teshaboyev Akramjon Yuldashevich. Umumiy o‘rta ta'lim maktablarida o‘quvchilarning o‘qish qobiliyatlarini diagnostika qilish va rivojlantirish metodlari... 56
Mirzakarimova Maxliyoxon Madaminjonovna. Clil ta’limida tadbirkorlik funksional savodxonlikning tarkibiy qismi sifatida.. 59
Азизова Зулфизар Фазыловна. Воспитание ребенка дошкольного возраста: методики и средства………………………………………………………………… 62
Bakiyeva M. Talabalarda kasbiy-ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning usul va vositalari………………………………………………………………………………. 66
Sultanov M.M., Asqarova Ayjan Erlan qizi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlashga o‘rgatish usul, vosita va metodlari... 71
Djumayev Mamanazar., Sanakulov Xamarakul Rizakulovich. Boshlang`ich ta`lim ixtisosligi bo'yicha integratsiyalashgan ta’limini amalga oshirish istiqbollari xususida……………………………………………………………………………….. 75
Закирова Дилрабо Хайдаровна. Речевой жанр как речевой механизм………… 85
Смирнова Светлана Владимировна. Формирование профессиональной компетентности руководителей школ как фактор повышения их дальнейшей социальной конкуренто способности……………………………………………… 89

Nematov Ziyomuhammad. Didactical fundamentals of an initial course in mathematics in school practice... 763
Абиев Рузимурод Бахридинович. Методика изучения чисел первой тысячи...... 769
Бурханов Саттор. Методической подготовки будущих учителей в начальных классов в учебном процессе.. 774
Xolmurotov Jahongir Bahritdinovich. O‘zbekiston respublikasi konstitutsiyasining yaratilish tarixi va yangi o‘zbekistonning -yangi konstitutsiyasi.............................. 777
Saydullayeva Barchinoy. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda tabiat bilan tanishtirish fanininig o‘rni va ahamiyati... 787
Мухтори Мохруй Содирзаде. Формирование беглой речи путем повышения уровня мышления учащихся с использованием науки логики в начальном образовании……………………………………………………………………... 790
Jabborova Marifat Qodiraliyevna. Требования к содержательной организации жизни детей в дошкольных образовательных организациях............................... 793
Шарофутдинова Ранохан Шавкатовна. Из урока младших школьников кроме вещи организовать достигать методы……………………………………………… 795
Кадыров Шохрухбек Мусаджон углы. Самостоятельная работа учащихся как ведущая форма организации обучения…………………………………………….. 803
Холикова Дилобар Махситовна. Факторы формирования духовности воспитанников дошкольного образования через инновационные технологии….. 806
Холматова Зульфия Тиллаволдиевна. Эффективные методы формирования духовного мировоззрения своих воспитанников……………………………… 809
Sultanov M.M. Boshlang‘ich ta’limda tanqidiy fikrlashning pedagogik imkoniyatlari 812
Saydaliyeva L.M., Beyimbetova Janar Jalixan qizi., Ilesbayeva Buvaysha Bayidulla qizi., Nurlanova Zarina Sobir qizi. O‘yin texnologiyalari asosida ta’lim va rivojlanish muhitiga o‘quvchilarni moslashtirishning pedagogik-psixologik jihatlari.. 815
Жамолова Камола Комилжон кизи. Возможности формирования экономической грамотности учащихся начального класса………………………. 819
Р. Ибрагимов. Ўрта мактабда математика дарсларида мобильдик ўқитиш технологияларидан фойдаланишнинг афзалликлари……………………………... 824
Эргашев Ж.М. эффективность применения дифференцированной системы по развитию навыков конструирования в начальных классах……………………….. 833
Djumaeva Mohigul Mamanazarovna. Boshlang‘ich ta’limda tabiiy fanlarni o‘qitishda uzviyligini ta’minlash………………………………………………… 839
Санакулв Хамроку Ризакулович. Интегральные технологии в математической подготовке студента, как источник осознания механизмов формирования элементарных математических представлений у детей………………………….. 846
Sobirov Ravshanbek Hasanovich. Technology for development of creativity when studying a dictionary of literature as various types of activities in primary education.. 849
Abdualimova Maxliyo. Matematikaga ixtisoslashtirilgan boshlamg`ich sinflarda matematika o`qitish xuxusiyatlari…………………………………………………….. 854
Saidova Ra`no. Замонавий таълим ёндашувлари асосида таълим самарадорлигини таъминлашда интерфаол усуллардан фойдаланиш…………… 857
Nurimbetova Shahnoza. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг методик математик тайёргарлик концепциясинг асосий йўналишлари………………….. 861

Ro’zikulova Uljonoy., M.Djumayev. Kasr tushunchasi bilan tanishtirish metodikasi.. 867
Yusupov Ulugbek Kamalovich. Iqtisodiy svodxonlik - tadbirkorni tarbiyalashning pedagogik asosi…………………………………………………………………….. 871
Зокиров Фуркат. Условия развития математического мышления младших школьников……………………………………………………………………... 875
Mansurova Hadichabonu Dilmurod qizi. Madaminov Z. Taqdimot yaratishning zamonaviy vositalari va talim jarayonida qo‘llanilishi……………………………….. 880
Aliyeva R.A[1]., Raihana Ashraf [2]. The importance of nutrition in early childhood in the formation of microbiota………………………………………………………… 884
Elov Ziyodullo Sattorovich. O‘smirlarda suitsidial holatlarni keltirib chiqaruvchi ijtimoiy-psixologik omillar……………………………………………………………… 888
Olimov Laziz Yarashovich. Sud va tergov jarayonida psixolog kompetentligining namoyon bo`lishi…………………………………………………………………… 893
Нутфулло Тешаев. Диалектика духовных факторов развития гражданского общества в новом узбекистане………………………………………………… 896
Хошимов Музаффаржон Ганижонович. Акцент на когнитивно-концептуальном подходе как основе исследования языковых единиц.. 899
Ziyoda Azimova. Yoshlar tarbiyasi - davlatchilik asosida turgan fundamental qadriyat…………………………………………………………………………... 902
Kuzibayeva Asaloy., M.Djumayev. Boshlang`ich sinflarda matematika o`qitishda pedagogik texnologiyadan foydalanish.. 906
Abdurahimova Valida Akromovna. Pirls, timss, pisa, talis xalqaro baholash dasturlari to‘g‘risida ma’lumotlar... 909
Azimov Bunyod Raximjonovich., Muxammadaliyev Nodirjon Voxidjon o‘g‘li. Mashinali o‘qitish toifalari.. 913

O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ANDIJON DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI
IJTIMOIY GUMANITAR FANLAR,
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA KAFEDRASINING
“GLOBALLASHUV JARAYONIDA FAN VA TA’LIM
MUAMMOLARI VA YECHIMLARI”

MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI

TO’PLAMI

2024-yil 5-iyun

Andijon 2024